

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ulla Pohjoisaho

**MATKAILUN KORKEAKOULUTUKSEN
MERKITYS VAASALLE JA
VALMISTUNEILLE RESTONOMEILLE**

Liiketalous ja matkailu
2015

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Ulla Pohjoisaho
Opinnäytetyön nimi	Matkailun korkeakoulutuksen merkitys Vaasalle ja valmistuneille restonomeille
Vuosi	2015
Kieli	suomi
Sivumäärä	39
Ohjaaja	Thomas Sabel

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää, millaisia vaikutuksia matkailun korkeakoulutuksella on Vaasan alueelle ja valmistuneille restonomeille. Sen tarkastelu on ajankohtainen, koska restonomikoulutus lakkautetaan muun muassa Vaasassa. Matkailua voi Vaasan ammattikorkeakoulussa kuitenkin tulevaisuudessa opiskella liiketalouden suuntautumisvaihtoehtona. Kyseistä suuntautumisvaihtoehtoa ei kuitenkaan havaintojeni mukaan markkinoida tarpeeksi.

Työ käy läpi suomalaista koulutusjärjestelmää, matkailu- ja ravintolapalveluiden koulutusta, työelämän vaatimuksia, alueellisten vaikutusten arviointia sekä tutkii valmistuneiden restonomien sijoittumista työelämään. Lisäksi se esittelee lyhyesti Vaasaa lukujen avulla. Suomalaisen koulutuksen alueellisia vaikutuksia on tutkittu erittäin vähän, joten siihen liittyvää kirjallisuutta ei juuri ole saatavissa. Kuitenkin esimerkiksi ammatillinen koulutus on kehittynyt vuosien saatossa, ja tutkimukset koulutuksen merkityksestä olisivat tarpeellisia. Tutkimus on laadullinen, ja tutkimusmenetelmänä käytin haastatteluita, joita toteutettiin sekä kasvotusten että sähköpostilla.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että matkailun korkeakoulutusta pidetään edelleen tärkeänä, koska kasvavalla alalla tarvitaan tulevaisuudessa lisää työvoimaa. Vaikka työ joissain paikoissa on keskittynyt pelkästään sesonkiaikoihin, lisääntyvä matkailu ja asiakkaiden odotukset edellyttävät asiantuntijuutta ja pätevyyttä myös esimiestehtäviin. Matkailun koulutusta pidetään melko yleissivistävänä, ja kattavampaa tietoa asioista kaivattaisiin.

ABSTRACT

Author	Ulla Pohjoisaho
Title	The importance of The Degree Programme in Tourism for Vaasa and the graduates
Year	2015
Language	Finnish
Pages	39
Name of Supervisor	Thomas Sabel

The objective of this thesis was to research the impacts of The Degree Programme in Tourism on the Vaasa region and graduated Bachelors of Hospitality Management. Evaluating the programme is topical since it is terminating in Vaasa. It is still possible to study tourism in Vaasa University of Applied Sciences as a specialization alternative in the Business Programme. It appears that this alternative is not marketed enough.

The work presents the Finnish education system, The Degree Programme in Tourism, the requirements of working life, a regional impact assessment and research on how the graduates are placed in working life. It also briefly presents Vaasa in figures. The regional impact of the Finnish education is studied quite little so there is a limited amount of literature related to the topic. Professional education has evolved over the years so studies of the importance of education would be necessary. This research is qualitative and as research method I used interviews. The interviews were conducted either face to face or by e-mail.

The results showed that the higher education in tourism continues to be important because there is a need for labor in the future in the growing business. Even if the work is partially focused on peak periods, increasing tourism and customer expectations require expertise and competence also in leadership positions. In tourism education is seen as a fairly general education and more comprehensive information on various topics would be needed.

Keywords education, tourism, employment, research

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	3
2	SUOMALAINEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ JA KOULUTUSPOLITIikka.....	4
	2.1 Koulutus Suomessa.....	4
	2.2 Suomalaiset ammattikorkeakoulut ja yliopistot.....	5
3	MATKAILU- JA RAVINTOLAPALVELUIDEN KORKEAKOULUTUS... 8	
	3.1 Ala ja ammatit.....	8
	3.2 Työllisyystilanne.....	9
	3.3 Työelämän vaatimukset	10
	3.4 Korkeakoulut, joissa voi vielä opiskella matkailua	11
4	ALUEELLISTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI.....	12
	4.1 Korkeakouluihin hakeutuminen.....	12
	4.2 Korkeakoulujen alueellinen vaikuttavuus.....	12
	4.3 Vaikutusten arvioinnin aikaperspektiivi	13
5	VAASA LUKUINA	15
	5.1 Väestö ja muuttoliike	15
	5.2 Työpaikat, työllisyys ja työttömyysaste.....	15
	5.3 Väestön koulutustaso	16
	5.4 Sijainti ja liikenneyhteydet	16
6	MATKAILUALAN KORKEAKOULUTUKSEN MERKITYS VAASASSA, MATKAILUN SUUNTAUTUMISVAIHTOEHTO	18
	6.1 Kysyntä ja tarjonta koulutuksessa.....	18
	6.2 Hakijoiden ja aloituspaikkojen määrät.....	18
	6.3 Ammattitaitoisen työvoiman kysyntä ja tarjonta	18
	6.4 Valmistuneiden sijoittuminen työelämään.....	19
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	20
	7.1 Tutkimusmenetelmät.....	20
	7.2 Menetelmän valinta ja soveltaminen	21

7.3	Tutkimuksen tavoite.....	22
8	AINEISTON KERÄÄMINEN JA ANALYSOINTI	24
8.1	Haastateltavien valinta	24
8.2	Valmistuneiden matkailun restonomien haastattelu	24
8.3	Haastattelu matkailualan yrityksille.....	25
9	TUTKIMUKSEN ETENEMINEN	26
9.1	Valmistuneiden haastattelut	26
9.2	Yrityshaastattelut	26
10	TUTKIMUSTULOKSET	28
10.1	Valmistuneet restonomit	28
10.2	Yritykset.....	29
10.3	Tutkimuksen luotettavuus	31
11	JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUS.....	33
11.1	Johtopäätöksiä tutkimuksesta.....	33
11.2	Jatkotutkimus	36
	LÄHTEET	37

1 JOHDANTO

Miten voidaan turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti myös tulevaisuudessa, jos monilta paikkakunnilta matkailun korkeakoulutus loppuu? Tulisi lisätä ainakin toisen asteen koulutusta, jotta alalle valmistuisi tarpeeksi työntekijöitä. Tässä tutkimuksessa kysyn yrityksiltä, onko koulutustasolla heidän mielestään merkitystä. Selvitän, millaisia vaikutuksia koulutuksella on yrityksille ja kaupungille. Lisäksi kiinnostaa tietää, ovatko valmistuneet matkailun restonomit päätyneet töihin alalle.

Suomalainen koulutuspolitiikka on varmasti tuttu asia suomalaisille. Kaikille turvataan tasavertainen mahdollisuus käydä koulua maksuttomasti ja valtion ja kuntien tuella. Suomessa on monia korkeakouluja, jotka tarjoavat saman alan koulutusta vähän erilaisiin painopisteisiin keskittyen. Kuitenkin perustiedot ja taidot tulee opettaa niin, että jokaisella alalta valmistuneella on valmiudet samankaltaisiin töihin.

Koulussa opitaan perustiedot, mutta varsinainen työ opettaa käytännön tehtäviin ja valmistaa ammattitaitoisia työntekijöitä. Pelkällä koulutuksella ei pääse vaativiin tehtäviin, vaan pitää olla asennetta, valmius tehdä paljon töitä, jonkin verran kokemusta alalta sekä kieli- ja asiakaspalvelutaitoa. Ammattikorkeakoulusta valmistuu ammattiopistoa ylemmän tason tehtäviin soveltuvia henkilöitä. Heidänkin on silti aloitettava uransa alempaa, jotta he voisivat tulevaisuudessa toimia esimiestehtävissä alan moniosajina. Johtajan tulee tietää, miten työt tehdään, jotta hän voi johtaa niitä.

Työelämä vaatii työntekijöiltä monia taitoja, kuten viestintätaitoja, kykyä sopeutua muuttuviin tilanteisiin, ongelmanratkaisutaitoja, joustavuutta ja luovuutta. Opiskelijat haluaisivat, että koulussa opetettaisiin enemmän ja kattavammin esimerkiksi varausjärjestelmien käyttöä. Matkailupuolella olisi myös voinut heidän mielestään olla lyhyitä pakollisia harjoitteluita, kuten oli alkuvuosina ravintolapuolella. Myös uudempiaikaiseen oppimateriaaliin olisi syytä panostaa.

2 SUOMALAINEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ JA KOULUTUSPOLITIikka

Tämä luku käsittelee suomalaista koulutusjärjestelmää ja -politiikkaa sekä suomalaisia korkeakouluja.

2.1 Koulutus Suomessa

Suomalainen koulutusjärjestelmä on ryhmitelty koulutusasteisiin. Yleensä ylemmän asteen koulutuksissa voi opiskella vain alemman asteen opinnot suorittanut henkilö. Suomen koulutusjärjestelmä muodostuu yhdeksänvuotisesta yleissivistävästä peruskoulutuksesta, ammatillisesta koulutuksesta ja lukiokoulutuksesta, sekä korkea-asteen ammattikorkea- ja yliopistokoulutuksesta. Kaikilla koulutusasteilla voi suorittaa opintoja myös aikuiskoulutuksena. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.)

Koulutuspolitiikan avulla voidaan tarjota kaikille Suomessa asuville tasavertaiset mahdollisuudet käydä koulua. Opiskelu on pääosin maksutonta, ja yhteiskunta tukee opiskelijoita opintotuella. (Suomi.fi 2014.) Sivistyksellisiin oikeuksiin kuuluu, että valtio ja kunnat turvaavat jokaiselle Suomessa asuvalle yhdenveroiset mahdollisuudet saada kykyjensä ja tarpeidensa mukaista koulutusta sekä kehittää itseään varallisuudesta riippumatta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014).

Koulutuksella on monia tehtäviä, ja se palvelee niin yksilöitä kuin kokonaisia yhteiskuntia. Tärkeimpänä tehtävänä voidaan nähdä taloudellinen tehtävä: kansantalouden voimistaminen, työvoiman valmentaminen elinkeinoelämän tarpeisiin ja yksilön varustaminen elannon hankkimiseen. Koulutuksen avulla tuotetaan ammattitaitoista työvoimaa, jonka avulla taas yhteiskunta voi saavuttaa asettamansa taloudelliset, kulttuuriset ja sosiaaliset päämääränsä. (Lehtisalo & Raivola 1999, 38.)

Suomalaista koulutusjärjestelmää on usein pidetty maailman parhaana, ja opetusmenetelmiä ja opettajia on keuhettu (BBC News 2012). Todellisuudessa Suomi on kuitenkin jäänyt jälkeen esimerkiksi teknologian ja internetin

hyödyntämisessä opetuksessa, eikä esimerkiksi koulutusviennin mahdollisuutta ole hyödynnetty. Yhdysvalloissa monilla yliopistoilla on käytössä MOOC'sit, eli Massive Open Online Courses, joiden kautta miljoonat opiskelijat ympäri maailman ovat voineet osallistua huippuyliopistojen järjestämille avoimille verkkokursseille. Jotta suomalainen koulutus pysyisi mukana kehityksessä ja kiinnostaisi myös tulevaisuudessa, sitä tulee kehittää nykyaikaisemmaksi, ja ottaa esimerkiksi MOOC-menetelmä käyttöön. Monilla yliopistoilla on vanhanaikaiset ja kankeat menetelmät, jotka tietysti ovat olleet tehokkaita. Yhteiskunnan ja ihmisten osaamisen ja tarpeiden kehittyessä ja muuntuessa tarvitaan kuitenkin modernimpaa ajattelua opetuksen uudistamisessa. (Kokoomusopiskelijat 2013.)

2.2 Suomalaiset ammattikorkeakoulut ja yliopistot

Ammattikorkeakoulut ovat tieteeseen pohjautuvan ja käytäntöön suuntautuvan opetuksen ei-yliopistollisia oppilaitoksia. Ammattikorkeakouluja koskevan lain valmistelu alkoi Suomessa vasta vuonna 1994, vaikka kouluja oli perustettu moniin maihin jo 1960- ja 1970-luvuilla. Koulutuksen kokeilukausi kuitenkin edisti lain säätämistä, ja suurin kiinnostus kohdistui siihen, mikä alue onnistui nopeimmin saamaan vakinaisen ammattikorkeakoulun. (Lehtisalo & Raivola 1999, 150-152.)

Ammattikorkeakoulussa opetus tähtää asiantuntija-, kehittämis-, suunnittelu- ja esimiestehtäviin, ja pyrkii vastaamaan työelämän asettamiin yhä korkeampiin vaatimuksiin. Tutkinnot on kehitetty pääasiassa ammatillisten oppilaitosten opistoasteen ja korkea-asteen tutkinnoista kohottamalla niiden teoreettista ja ammatillista tasoa. Ammattikorkeakoulut hyötyvät yhteyksistä kuntiin ja niiden asukkaisiin sekä elinkeino- ja työelämään. Kuntien kannattaakin tiedostaa, että niiden vastuu kouluista edellyttää riittäviä resursseja, jotta oppilaitoksista koituisi ympäristölleen mahdollisimman paljon kehityshyötyä. Tiivis yhteistyö alueen ja koulujen kesken on siis tärkeää kaikkien osapuolien kannalta. (Lehtisalo & Raivola 1999, 152-153.)

Ammattikorkeakouluissa järjestetään alempaan ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa opetusta, ammatillisia

erikoistumisopintoja ja muuta aikuiskoulutusta, avointa ammattikorkeakouluopetusta sekä ammatillista opettajankoulutusta. Tutkintoon johtava koulutus on maksuton, ja lisäksi siihen voi saada opintotukea. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.) Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on opiskelijoiden kasvattaminen kykeneviksi vastaanottamaan työelämän vaatimuksia ja selviämään niistä. Tulevaisuuden haasteet on tärkeä ottaa huomioon, eikä ainoastaan keskittyä nykyhetken osaamisvaatimukseen. Myös tiivis yhteistyö koulun ja alueen yritysten kanssa on edellytys koulutuksen kehittämiseksi ja jatkokoulutusmahdollisuudelle. (Orelma & Järvinen 2001, 15.)

Ammattikorkeakoulun koulutusaloja ovat:

- humanistinen ja kasvatusala
- kulttuuriala
- yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
- luonnontieteiden ala
- tekniikan ja liikenteen ala
- luonnonvara- ja ympäristöala
- sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
- matkailu-, ravitsemis- ja talousala.

Koulutusalojen opiskelu eroaa hieman toisistaan riippuen koulutuspaikkakunnasta. Eri kouluilla on opetuksessa erilaiset painopisteet, mutta saman alan opiskelijoilla tulee silti olla samantasoinen valmius työelämään opiskelun päätyttyä.

Yliopisto on oppilaitos, joka harjoittaa tieteellistä tutkimusta ja antaa siihen perustuvaa ylintä opetusta. Sen tehtävänä on Yliopistolain (645/98) mukaan myös kasvattaa nuorisoa palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa (Lehtisalo & Raivola 1999, 155). Yliopistot ovat vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa, ja ne edistävät tutkimustulosten yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Ne ovat itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia tai säätiölain mukaisia yksityisoikeudellisia säätiöitä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014).

Yliopistossa voi suorittaa alempia kandidaatin sekä ylempiä maisterin korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä jatkotutkintoja, joita ovat lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot. Avoimen yliopiston kautta voi suorittaa yliopiston omia kursseja, vaikkei olisi siellä opiskelijana. Kyseisiä opintoja voi myöhemmin hyödyntää tulevissa yliopisto-opinnoissa tai jatko-opiskelussa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.)

3 MATKAILU- JA RAVINTOLAPALVELUIDEN KORKEAKOULUTUS

Ammattikorkeakoulun matkailu- ja ravintolapalveluiden koulutusohjelma valmistaa kielitaitoisia ja ammattinsa hallitsevia restonomeja toisen palvelukseen tai itsenäisiksi yrittäjiksi. Opiskelijoita valmennetaan toimimaan alansa asiantuntija-, kehittämis- ja esimiestehtävissä. (Vaasan ammattikorkeakoulu 2014.)

Ammattikorkeakoulussa matkailua voi opiskella viidessä eri koulutusohjelmassa, jotka ovat hotelli- ja ravintola-ala, hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohto, matkailu, matkailun liikkeenjohto sekä palveluiden tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma. (Rantapallo 2013.) Raportissani tarkastelen kuitenkin pelkästään matkailun koulutusohjelmaa.

3.1 Ala ja ammatit

Matkailuala on suoraan ja epäsuorasti yksi maailman eniten työllistävistä aloista. Suoranaisia matkailualan ammatteja on majoitus- ja ravitsemispalveluissa sekä suorassa matkailuliikenteessä. Epäsuoria ammatteja löytyy esimerkiksi kaupan alalta, liikenne- ja kuljetusyrityksistä, pankkitoiminnasta, hallinnosta, matkailu- ja ruokatuotteiden valmistuksesta. (Podoska-Filipowicz & Michalski 2008, 69-78.)

Yleissivistävä ja laaja-alainen tutkinto mahdollistaa työskentelyn hyvin monenlaisissa työpaikoissa ja tehtävissä. Työelämässä tarvitaan osaajia, jotka hallitsevat sekä teoreettiset tiedot että käytännön taidot. Koulutusohjelmassa tehdäänkin yhteistyötä alan yritysten kanssa muun muassa erilaisin kehittämisprojektein ja opinnäytetöin. Opiskelijoilla on mahdollisuus myös osallistua kansainväliseen vaihtoon ja ulkomailla tapahtuvaan työharjoitteluun. (Vaasan ammattikorkeakoulu 2014.)

Matkailua opiskelleet voivat työskennellä esimerkiksi kansallisissa ja kansainvälisissä matkailuorganisaatioissa, matkatoimistoissa, majoitus-, ohjelma- ja tapahtumapalveluyrityksissä sekä alan asiantuntijaorganisaatioissa.

Ravintolapalveluita opiskelleet taas voivat työllistyä esimerkiksi majoitus- ja ravitsemisliikkeisiin sekä ravintola-alan yrityksiin. (Vaasan ammattikorkeakoulu 2014.)

Kaikki matkailuyritykset ovat hyviä mahdollisuuksia matkailun opinnoista valmistuneille. Majoituspalveluiden ja matkatoimistojen lisäksi työllistyä voi kuntoutus- ja virkistyskeskuksiin, urheilukeskuksiin, kuntien matkailuun liittyvien hallitusten yksiköihin, matkailuneuvontaan ja matkailun kehittämisorganisaatioihin. Myös kylpylät sekä koulutus- ja vapaa-ajankeskukset ovat mahdollisia työpaikkoja. (Podoska-Filipowicz & Michalski 2008, 69-78.)

3.2 Työllisyystilanne

Matkailualan työllisyys on hyvin kausiluonteista ja alueellisesti keskittynyttä, ja suuri osa työntekijöistä on osa-aikaisia ja tilapäisiä. Iso osa sesonkityöläisistä on työllisyystilastojen ulkopuolella olevaa vuokratyövoimaa, joten tarkkaa työllisyystilannetta on vaikea arvioida. Vuosien 2007 ja 2020 välillä matkailualan työpaikkojen odotetaan kasvavan noin 45.000 henkilöllä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014.) Työllistymistä edistävät laaja ammattitaito ja aito mielenkiinto alaa kohtaan. Koska matkailu lisääntyy jatkuvasti, alan työpaikoista ei uskota olevan lähitulevaisuudessa pulaa. Talouden suhdannevaihtelut vaikuttavat kuitenkin nopeasti matkailuun, joten välillä tulee kausia, jolloin työvoimaa tarvitaan vähemmän. (Ammattinetti 2014.)

Ravintolapalveluiden työtehtäviä on tarjolla huomattavasti enemmän kuin matkailualan töitä. Ravintolatyö ei ole niin sesonkiluonteista kuin matkailu, ja ammattitaitoisia kokkeja ja tarjoilijoita tarvitaan jatkuvasti. Epävakaan taloustilanteen vuoksi juuri matkailuala on kärsinyt, eikä työntekijöitäkään ole tarvittu niin paljon. (Oikotie.fi 2014.)

Matkailualat, joihin kuuluu majoitus- ja ravitsemisalot, työllistävät kuitenkin enemmän kuin esimerkiksi maatalous- ja elintarviketeollisuus. Vuonna 2013 majoitustoiminta työllisti 14.500 ihmistä ja ravitsemistoiminta 65.500. (Mara 2014.) Tästä voidaan nähdä, kuinka paljon enemmän ravintola-ala työllistää.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2012 vastavalmistuneet työllistyivät vain hieman huonommin kuin edellisvuonna. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista työllistyi 87 prosenttia. Valmistuneista vajaa 7 prosenttia oli työttömänä. Miehistä työssä oli 85 ja naisista 87 prosenttia. Kaikilla koulutusaloilla korkeakoulututkinnon suorittaneet työllistyivät paremmin kuin toisen asteen koulutuksesta valmistuneet. (Tilastokeskus 2014.)

Työn perässä voi joutua muuttamaan hyvinkin kauas lähtöpisteestä. Juuri sesonkien takia työtä ei välttämättä löydy omalta paikkakunnalta ympärivuotisesti. Mahdollisuus ulkomailla työskentelyyn on matkailualalla suurempi kuin muilla aloilla.

3.3 Työelämän vaatimukset

Työelämän ja asiakkaiden vaatimusten kasvaminen sekä liikematkailun lisääntyminen luovat uusia osaamisvaatimuksia, jolloin asiakaskeskeisyys, myynti- ja markkinointitaidot sekä innovatiivinen asenne korostuvat. On tärkeää pysyä kilpailukykyisenä ja tuntea kilpailijat, jotta voi saavuttaa menestystä. Ihmiset ovat entistä vaativampia, ja asiakkaat haluavat enemmän ja parempia kokemuksia ja palveluita. Tuotteet ja palvelut on osattava räätälöidä asiakkaille sopiviksi. Sosiaalisuudesta, kielitaidosta, kulttuurituntemuksesta ja viestintätaidoista on hyötyä asiakaskeskeisessä toiminnassa. (Ammattinetti 2014.)

Matkailualalla tarvitaan kykyä toimia maantieteellisillä alueilla ympäristömääräysten mukaisesti. Tarvitaan myös kirjanpito-osaamista ja laskentataittoa sekä kykyä tulkita oikeudellisia sääntöjä, jotka koskevat matkailupalveluja. Tietysti myös karttojen, asemakaavojen ja matkaoppaiden hyödyntäminen on tärkeää. (Podoska-Filipowicz & Michalski 2008, 69-78.)

Koska maailma ja sen mukana ammatit ja työtehtävät muuttuvat ja kehittyvät, täytyy itseäänkin kehittää jatkuvasti. Jatkokoulutus ja yritysten työntekijöilleen tarjoamat kurssit mahdollistavat jatkuvan oppimisen ja itsensä kehittämisen uusiin työtehtäviin. Yhä yleisempää on, että varsinkin pienissä yrityksissä edellytetään monia taitoja kaikilta työntekijöiltä, jolloin myös pystytään hoitamaan useampia

työtehtäviä, ja mahdollisesti sijaistamaan tarvittaessa. Yksi tärkeimpiä ominaisuuksia on kuitenkin työntekijän asenne työhön. Jos on innokas ja osoittaa halunsa oppia, pärjää varmasti paremmin kuin negatiivisella asenteella.’

3.4 Korkeakoulut, joissa voi vielä opiskella matkailua

Tämä luku esittelee lyhyesti korkeakoulut, joissa voi vielä opiskella matkailua. Tilastokeskus on määritellyt käyttämäni suuralueet. (Tilastokeskus, 2014).

Etelä-Suomen restonomikoulutusta tarjoava korkeakoulu on Tilastokeskuksen suuraluemääritelmän mukaan Turun ammattikorkeakoulu. Lahden ammattikorkeaan ei oteta enää uusia matkailualan opiskelijoita. Pohjois- ja Itä-Suomessa matkailualaa voi opiskella Mikkelissä, Kuopiossa, Kajaanissa, Joensuussa sekä Lapin ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa.

Helsinki-Uudellamaalla Keravan Laureassa ja Porvoon Haaga-Heliassa voi opiskella restonomiksi. Länsi-Suomessa Tampereella ja Jyväskylässä voi opiskella matkailualaa. Vaasan restonomikoulutus lakkautetaan, mutta matkailuun voi suuntautua liiketalouden koulutusohjelmassa. Liiketalouden uudesta suuntautumisvaihtoehdosta on mielestäni tiedotettu liian vähän. Jos matkailun korkeakoulutusta ei enää kannata järjestää Vaasassa, miksi siihen sitten edelleen voi suuntautua?

Kaikki korkeakoulut eivät tarjoa samanlaista opetusta ja kaikkia samoja opintoja. Eri kouluissa voi olla myös erilaisia suuntautumisvaihtoehtoja, ja pääpaino voi olla eri aihealueissa. Näin ollen matkailun restonomit saavat hieman erilaisen koulutuksen, mutta periaatteessa kaikkien tulisi omata lähes samat valmiudet työelämään siirryttäessä.

4 ALUEELLISTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Tässä luvussa on tietoa yleisestä korkeakouluun hakeutumisesta, korkeakoulujen alueellisesta vaikuttavuudesta ja vaikutusten arvioinnin aikaperspektiivistä.

4.1 Korkeakouluihin hakeutuminen

On huomattu, että ammattikorkeakouluihin hakeudutaan koulun lähialueelta herkemmin kuin kauempaa. Esimerkiksi Lahden ammattikorkeakouluun hakeuduttiin vuosina 1998, 1999 ja 2000 enimmäkseen Päijät-Hämeestä ja Uudeltamaalta. Ammattikorkeakoulusta valmistuneet työlliset sijoittuivat niin ikään suurimmaksi osaksi Päijät-Hämeeseen ja Uudellemaalle. (Orelma & Järvinen 2001, 18-19.)

Kouluun hakeutumiseen voi vaikuttaa koulutuksen suuntautumisvaihtoehtojen erilaisuus. Koska saman koulutuksen eri korkeakouluilla voi olla erilaisia suuntautumisvaihtoehtoja, opiskelija valitsee niistä mielenkiintoisimman. Opiskelun alettua joku voi kuitenkin huomata, että jokin muu aihealue kiinnostaa enemmän, ja hän voi hakea siirron kautta toiseen kouluun.

4.2 Korkeakoulujen alueellinen vaikuttavuus

Koulutuksen vaikuttavuutta voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta, ja yksi tällainen on aluekehityksen ja rakennepolitiikan näkökulma. Siinä tarkasteluun otetaan aluekehityksen avaintekijät, kuten väestö, elinkeinorakenne, talousmaantieteellinen sijainti, sosioekonominen tila, hyvinvointipalveluiden rakenne, avaintoimijoiden verkostuneisuus, trendit ja aluekehityspolitiikka. Näitä tekijöitä siis tarkastellaan suhteessa alueen korkeakoulujen toimintaan. (Kinnunen 2001.)

Vaikutuksia voidaan arvioida myös selvittämällä, mistä korkeakoulujen opiskelijat hakeutuvat sekä millainen on heidän työllistymisensä alueella ja urakehityksensä. Tätä tapaa käytän myös omassa tutkimuksessani. Pohditaan lisäksi korkeakoulujen suoria ja epäsuoria aluetaloudellisia vaikutuksia, tai syntykö teknologian siirron vaikutuksesta uusia yrityksiä, työpaikkoja tai

tuotteita. Näkökulmaksi voidaan myös ottaa tiede- ja teknologiapolitiikka, jolloin mietitään, miten esimerkiksi alueen kehitys on suhteessa innovaatio toiminnan edistämiseen kansallisesti. (Kinnunen 2001.)

Neljäs vaihtoehto on tarkastella alueen ja sen korkeakoulujen vuorovaikutusta. Tällöin on määriteltävä arvioitavan korkeakoulun kannalta tärkeimmät kilpailijat ja yhteistyökumppanit sekä sidosryhmät, kuten viranomaiset, yritykset ja rahoittajat. Tärkeää on tutkia, millainen on yhteistyön kattavuus ja millaisia kannustejärjestelmiä on käytössä. (Kinnunen 2001.)

Korkeakoulujen vaikuttavuus ei ole kaikilla alueilla samanlainen, koska niiden toimintaympäristöt ovat erilaiset. Pääkaupunkiseudulla alueellista vaikuttavuutta voi olla osaava ja ympäristön tarpeisiin vastaava koulutus, jossa ei välttämättä tarvita kehittämishankkeita. Jossain maakunnassa taas, missä ammattikorkeakoulu on ainut itsenäinen korkean asteen toimija, korostuu myös osallistuminen alueensa strategiseen kehittämiseen. (Katajamäki & Huttula 2002, 6.)

4.3 Vaikutusten arvioinnin aikaperspektiivi

Mistä voi tietää, mikä on sopiva aikaväli tutkia alueen ja korkeakoulun välistä vuorovaikutusta? Juha Kinnusen (2001) mukaan yksilötason vaikutuksista, kuten työllistymisestä ja urakehityksestä, voi saada luotettavaa tietoa 3–6 vuoden kuluttua esimerkiksi koulutuksen aloittamisesta. Yksittäisen korkeakoulun vaikuttavuuden arvioinnin realistinen aikaperspektiivi olisi kuitenkin noin 5–15 vuotta. Vanhoilla yliopistoilla on etuna pitkät yhteistyösuhteet alueen toimijoihin, joten silloin voi olla helpompaa saada kattavaa tietoa työmahdollisuuksista ja työllistymisestä. (Kinnunen 2001.) Nuoremmilla korkeakouluilla ei ole niin moniulotteisia suhteita alueeseensa, joten ne ovat huonommassa asemassa vaikutusten tarkastelun suhteen, kuten olen itsekin huomannut.

Tutkimukseeni olen valinnut aikaperspektiivin puitteissa viisi- ja kuusi vuotta sitten, eli vuosina 2008 ja 2009 valmistuneet matkailualan restonomit, suuntautumisvaihtoehtona matkailu. Tarkastelen matkailupuolta sen vuoksi, että olen huomannut ravintolapuolen työntekijöille olevan enemmän kysyntää

työmarkkinoilla. Haluan ottaa selvää, millainen työllisyystilanne matkailun opiskelijoita odottaa, ja kannattaako matkailua ylipäätään opiskella ammattikorkeakoulussa, vai riittääkö ammatillinen toisen asteen koulutus.

5 VAASA LUKUINA

Tämä luku selvittää Vaasan tilannetta lukuina väestön, työllisyyden, koulutustason ja sijainnin osalta.

5.1 Väestö ja muuttoliike

Vaasan väkiluku vuonna 2013 oli 66.321 asukasta. Samana vuonna väkiluku kasvoi yhteensä 647 asukkaalla. Kaupungin asukkaista 46.475 eli 70,1 prosenttia on suomenkielisiä, ruotsinkielisiä on 22,7 prosenttia (15.053 asukasta) ja muunkielisiä 7,2 prosenttia (4.793 asukasta). (Vaasa.fi 2014a.)

Vaasassa on edustettuna 117 eri kansallisuutta ja 92 eri kieltä. Suurimmat ryhmät ulkomaan kansalaisia ovat somalialaiset, venäläiset, virolaiset, kiinalaiset ja ruotsalaiset. Eniten puhutut kielet suomen ja ruotsin jälkeen ovat venäjä, somali ja arabia. (Vaasa.fi 2014b.)

Kaupungin väestönkasvu perustuu lähinnä maahanmuuttoon ja luonnolliseen väestönkasvuun. Vaasan väestö kasvaa vuosittain hieman yli 600 asukkaalla. Siitä noin 360 on maahanmuuttajia, noin 220 luonnollista väestönkasvua (syntyneet-kuolleet) ja noin 30 maassamuuttoa. Vaasaan muutettiin vuonna 2013 erityisesti ulkomailta, Pietarsaaren ja Sydösterbottenin seutukunnista sekä Etelä-Pohjanmaan maakunnasta. Vaasasta muuttoa tapahtui etenkin pääkaupunkiseudulle, suuriin yliopistokaupunkeihin sekä Mustasaaren ja Laihialle. (Vaasa.fi 2014c.)

5.2 Työpaikat, työllisyys ja työttömyysaste

2000-luvulla työpaikkojen määrä Vaasassa on kasvanut noin 5.500:lla. Vuonna 2011 kaupungissa oli työpaikkoja noin 38.000 (Vaasa.fi 2014d). Kymmen suurinta työnantajaa vuonna 2013 olivat Vaasan kaupunki, Wärtsilä-konserni, Vaasan sairaanhoitopiiri, ABB Oy, Valtio, Vacon Oyj, Vaasan yliopisto, KPO-konserni, Svenska Österbottens Förbund för utbildning och kultur ja VEO Oy. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikkoja Vaasassa vuonna 2012 oli 1.002.

Teollisuus on Vaasan suurin toimiala, jossa työpaikkoja oli samana vuonna 8.862. (Vaasa.fi 2014e.)

2014 elokuussa Vaasan työttömyysaste oli 10 prosenttia. Koko maassa vastaava luku oli 12,2 prosenttia. Edellisvuoteen verrattuna Vaasan työttömyysaste on prosentin korkeampi, ja koko maan työttömyysaste on 1,1 prosenttia korkeampi. 20 suurimman kaupungin joukossa Vaasan työttömyysaste on kolmanneksi alhaisin. Vain Porvoolla ja Espoolla luku on alhaisempi. (Vaasa.fi 2015.)

Syyskuussa 2014 Vaasassa oli 3.157 ja Vaasan seudulla 4.530 työtöntä henkilöä. Naiset työllistyivät hieman paremmin kuin miehet. Alle 25-vuotiaita työttömiä tammikuussa 2012 oli 356, syyskuussa 2014 luku oli 521. Työllinen työvoima vuonna 2014 oli 32.551 henkilöä. (Vaasa.fi 2015.)

5.3 Väestön koulutustaso

Vaasassa oli vuonna 2012 tutkinnon suorittaneita henkilöitä 71,8 prosenttia, josta keskiasteen tutkinnon suorittaneita 39,2 prosenttia ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneita 32,6 prosenttia. Liiketalouden ja matkailun opiskelijoita Vaasan ammattikorkeakoulussa vuosina 2013–2014 oli 1.271, kun koko koulussa opiskelijoita oli 3.310. Kuudessa korkeakouluyksikössä on tarjolla yli 30 eri alan tutkintoa sekä suomen, ruotsin että englannin kielellä. Vaasassa on yli 12.000 korkeakouluopiskelijaa, ja noin 4.000 ammatillisen koulutuksen opiskelijaa. (Vaasa.fi 2014f.)

5.4 Sijainti ja liikenneyhteydet

Vaasa sijaitsee läntisessä Suomessa meren rannalla. Kaupungista on laivayhteys Ruotsin puolelle Uumajaan, noin 120 kilometrin päähän. Rautatieliikenne on myös merkittävässä osassa Vaasan matkailun kannalta. Vaasan lentokenttä on melko pieni, mutta sen kautta vuonna 2013 kulki 319.315 matkustajaa. Lentoja on useita päivittäin, mutta ne suuntautuvat lähinnä kotimaahan. Monet linja-autoyhtiöt liikennöivät päivittäin sekä Vaasaan että Vaasasta muualle Suomeen. (Vaasa.fi 2014g.)

Vaasaa pidetään usein melko syrjäisenä ja hiljaisena paikkana. Ostospaikkoja on lähinnä vain ydinkeskustassa sekä hieman kaupungin ulkopuolella Kivihaassa. Uuden valtatie rakentaminen vaikuttaa varmasti jonkin verran Vaasaan matkustamiseen, sillä edellistä monimutkaisempi tiejärjestelmä kulkee juuri Kivihaan kautta, eikä mene enää suoraan kaupungin keskustaan. Kivihakaan tiemuutos tuo varmasti lisää ostosmatkailijoita, koska siellä on niin sisustus-, huonekalu- ja ruokakauppoja kuin autoliikkeitä ja puutarhamyymälä.

6 MATKAILUALAN KORKEAKOULUTUKSEN MERKITYS VAASASSA, MATKAILUN SUUNTAUTUMISVAIHTOEHTO

Tämä luku käsittelee ajatusta koulutuksen kysyntä-tarjonta-suhteesta, hakijoiden ja työvoiman määrästä sekä valmistuneiden sijoittumisesta työelämään.

6.1 Kysyntä ja tarjonta koulutuksessa

Ammattikorkeakoulujen koulutuskysyntä lähtee opiskelijoiden ja työelämän koulutuskysynnästä, eli mitä osaamista toimialueella tarvitaan, ja ovatko opiskelijat kiinnostuneita. Ammattikorkeakoulun tuleekin tarjota tarpeita vastaavaa koulutusta ja jatkokoulutusta, jotta se pysyisi kehityksessä mukana. Koulutusyhteistyön lisäksi tutkimus- ja kehittämistoiminta alueen yrityksiä ja muita organisaatioita kohtaan on tärkeää aluevaikutuksen kannalta. (Katajamäki & Huttula 2002, 21.) Koska matkailun koulutusohjelma lakkautetaan Vaasassa, muuttoliike kaupunkiin tulee luultavasti hieman pienenemään. Jos kyseistä koulutusta ei tarvita, ja panostetaan johonkin muuhun, alalta ei tule enää valmistumaan niin paljon ammattitaitoista työvoimaa. Matkailun koulutus on kuitenkin kiinnostanut aina monia hakijoita.

6.2 Hakijoiden ja aloituspaikkojen määrät

Restonomikoulutus on ollut suosittua hakijoiden keskuudessa. 2000-luvulla siihen haki keskimäärin 20.000 henkilöä, vuonna 2008 hakijoita oli 24.610 (Mikkonen 2012, 102). Vaasan ammattikorkeakoulussa hakijoita restonomikoulutukseen on ollut keskimäärin 195, sisään on otettu noin 50. Hakijoita aloituspaikkaa kohden on näin ollen ollut 3,9. (Sabel 2015.)

6.3 Ammattitaitoisen työvoiman kysyntä ja tarjonta

Tarkoitukseni on tutkia Vaasan ammattikorkeakoulusta valmistuneiden matkailuun suuntautuneiden restonomien tarpeellisuutta työelämässä. Toteutan tutkimuksen haastatteleamalla vaasalaisia matkailualan yrityksiä, jotka ovat suuntautuneet keskenään erilaisiin matkailutoimintoihin. Haastattelen lisäksi viisi

ja kuusi vuotta sitten eli vuosina 2008 ja 2009 valmistuneita matkailun restonomeja heidän työllistymisestään. Haluan tietää, kuinka hyvin he ovat päässeet alan töihin.

6.4 Valmistuneiden sijoittuminen työelämään

Valmistuneiden ensimmäiset työvuodet ovat usein siirtymäaika, josta on vaikea ennustaa pysyvää työelämään sijoittumista. Monet tekijät vaikuttavat sijoittumiseen, eli mihin työtehtäviin ja maantieteellisille alueille valmistuneet päätyvät. (Orelma & Järvinen 2001, 52.) Esimerkiksi perhe, ystävät ja harrastusmahdollisuudet voivat vaikuttaa sijoittumiseen. Oma kiinnostus ja työelämän vaatimukset ohjaavat myös valmistuneiden valintaa työ- ja asuinpaikan suhteen. Tutkimuksessani kysyn valmistuneilta restonomeilta, mihin alueille ja minkälaisiin työtehtäviin he ovat sijoittuneet, ja ovatko ylipäättään hakeneet alan töitä.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkin työssäni koulutuksen merkitystä alueelle ja Vaasasta valmistuneiden matkailuun suuntautuneiden restonomien sijoittumista työelämään, joten tutkimukseni on laadullinen. Koska koulutuksen vaikutuksia ei ole tarkasteltu tai tutkittu viimeisten vuosien aikana kovinkaan paljon, tutkimustani voidaan pitää kartoittavana. Kyse on siis tutkittavan aiheen valaisemisesta. Tutkimus on lisäksi evaluaatiomuotoista, eli arvioin koulutuksen vaikutuksia valmistuneiden restonomien ja vaasalaisten matkailualan yritysten avulla. (Heikkilä 2008, 14-16.)

7.1 Tutkimusmenetelmät

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus vastaa kysymyksiin ”Miksi?”, ”Miten?”, ”Millainen?” (Heikkilä 2008, 16-17). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan tiettyä kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 161). Siinä aineiston kerääminen, käsittely ja analyysi kietoutuvat toisiinsa, jolloin eri vaiheita voidaan tehdä samanaikaisesti tai eri järjestyksessä. Tyypillistä laadullista tutkimusaineistoa ovat esimerkiksi kenttähavainnointi, vapaamuotoiset haastattelut, erilaiset dokumentit sekä kulttuurin tuotteet. (Uusitalo 1995, 80-81.) Kysymyslomakkeet voidaan tehdä vapaamuotoisemmiksi, jolloin vastaajalla on isompi vapaus kertoa tarkemmin asioista.

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus vastaa kysymyksiin ”Mikä?”, ”Missä?”, ”Paljonko?”. Tutkimusta nimitetään myös tilastolliseksi tutkimukseksi, jonka avulla selvitetään lukumääriin ja prosentiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Se edellyttää riittävän suurta ja edustavaa otosta. Määrällisen aineiston keräämisessä käytetään yleensä vakioituja tutkimuslomakkeita, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot. Aineistosta saatuja tuloksia pyritään yleistämään ja toistamaan. Tiedonkeruumenetelmiä voivat olla esimerkiksi postikyselyt, puhelin- tai käyntihaastattelut sekä informoidut kyselyt, jotka ovat henkilökohtaisen haastattelun ja kirjekyselyn välimuoto. Määrällistä tutkimusta voi tehdä myös havainnoinnin avulla, joka voi korvata tai täydentää kysely- tai haastattelututkimuksia. Lisäksi voidaan käyttää internetin kautta tehtäviä www-kyselyitä. (Heikkilä 2008, 18-19.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkin restonomien mielipiteitä koulutuksesta ja työllistymismahdollisuuksista Vaasassa. Tarkoitus on saada selville, millaisiin työtehtäviin valmistuneet ovat sijoittuneet sekä mikä on heidän mielipiteensä koulutuksesta ja työmahdollisuuksista alueella. Tutkin mahdollisuuksien mukaan myös sitä, miten naisten ja miesten sijoittuminen työelämään eroaa toisistaan, esimerkiksi kumpaa sukupuolta on enemmän alan esimiestehtävissä. Tutkin lisäksi sitä, kuinka paljon vaasalaiset matkailualan yritykset ovat palkanneet Vaasan ammattikorkeakoulusta valmistuneita restonomeja, ja onko koulutustasolla merkitystä. Työn yhtenä päämääränä on siis kartoittaa matkailualan koulutuksen kysyntä-tarjonta-suhdetta Vaasassa.

7.2 Menetelmän valinta ja soveltaminen

”Menetelmän valintaa ohjaa yleensä se, minkälaista tietoa etsitään ja keneltä tai mistä sitä etsitään” (Hirsjärvi ym. 2009, 184). Tärkeää on tietää vaihtoehdot ja tuntea eri menetelmät, jotta voi valita sopivimman keinon hankkia tietoa. Käytettävissä oleva aika ja muut resurssit vaikuttavat oleellisesti menetelmän valintaan, joten ei ole järkevää ryhtyä lyhyessä ajassa toteuttamaan pitkän aikavälin tutkimusta, jota ei ehtisi kuitenkaan saada valmiiksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 185.)

Minulla on noin puoli vuotta aikaa tehdä opinnäytetyöni, joten minun kannattaa hyödyntää sähköistä viestintää sekä lyhyitä henkilökohtaisia haastatteluja. Valitsin tutkimusmenetelmäksi haastattelun, koska uskon sen avulla saavani parhaat tulokset. Valmistuneille restonomeille lähetän kysymykset etukäteen sähköisesti, jotta he voivat valmistautua niihin. Jokaisen kanssa sovimme erikseen, toteutetaanko haastattelu heidän kohdallaan kasvotusten, sähköisesti vai puhelimitse. Uskon, että suurin osa haluaa vastata muuten kuin kasvotusten, koska he ovat todennäköisesti jo muuttaneet pois Vaasasta.

Haastattelen muutamien vaasalaisten matkailualan yritysten edustajia, joille lähetän haastattelukysymykset etukäteen. Koska yritykset sijaitsevat Vaasassa, toteutan haastattelun kasvotusten, jolloin lisäkysymysten ja kommenttien

esittäminen on helpompaa ja todennäköisempää. Haastattelen toiminnaltaan toisistaan eroavia yrityksiä.

Koska valitsin vain tiettyinä vuosina valmistuneet restonomit kyselyyn, minulla on rajallinen määrä vastaajia, joista todennäköisesti osa jättää kokonaan vastaamatta. En usko tämän vaikuttavan oleellisesti tutkimustuloksiin, koska haen vastaajien mielipiteitä, enkä esimerkiksi vain sitä, kuinka moni on päässyt alan töihin.

Lisäksi en halua lähteä tutkimaan kaikkien valmistuneiden työllistymistä, vaan keskityn lähiaikana, viisi-kuusi vuotta sitten, valmistuneiden restonomien sijoittumiseen työelämään. Itselläni on kokemusta sekä matkailualan opinnoista, matkailualan töistä että töihin pääsemisen vaikeudesta, joten voin peilata ja verrata omia kokemuksiani tutkimustuloksiin ja muiden mielipiteisiin. Tutkimuksessani en etsi tilastollisia faktoja, vaan pyrin löytämään huomiota herättäviä kokemuksia ja mielipiteitä. Uskon, että tutkimuksestani voisi olla hyötyä niin Vaasalle kuin koko Suomellekin siinä mielessä, miten koulutusta voitaisiin kehittää. Tärkeää on ottaa huomioon opiskelijoiden mielipiteet koulutuksesta ja työllistymismahdollisuuksista alueellaan. Tärkeää on koulujen ja alueiden välinen yhteistyö, ei se, että saadaan muutama suuri koulu, joihin kaikkien on pakko mennä.

7.3 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen tavoitteena ja ongelmana on selvittää, millainen merkitys matkailun korkeakoulutuksella on alueellisesti. Lisäksi tutkin, haluavatko ja pääsevätkö valmistuneet alan töihin. Tutkimuskysymyksinä voidaan pitää muun muassa seuraavia:

- Millaisiin tehtäviin valmistuneet restonomit ovat päässeet?
- Mihin alueille valmistuneet ovat sijoittuneet?
- Kuinka paljon matkailualan yritykset ovat palkanneet matkailun koulutusohjelmasta valmistuneita alueella?

- Millä perusteilla yritykset palkkaavat alueensa korkeakoulusta valmistuneita restonomeja?
- Millainen merkitys koulutustasolla on?
- Onko yrityksillä tarvetta alan osaaville työntekijöille?
- Millaista hyötyä matkailun koulutuksesta on ollut opiskelijoille ja yrityksille?
- Mitä seurauksia matkailun koulutuksen lopettamisesta voi olla?

Tutkimus- ja lisäkysymysten avulla muotoilen haastattelulomakkeet niin, että työn loppuvaiheessa saan vastattua tutkimusongelmaan.

8 AINEISTON KERÄÄMINEN JA ANALYSOINTI

Tutkimusaineiston kerääminen tapahtuu valitsemani menetelmän, eli haastattelun muodossa.

8.1 Haastateltavien valinta

Pyysin koululta apua valmistuneiden opiskelijoiden tavoittamiseen, ja sainkin nimilistan viisi ja kuusi vuotta sitten valmistuneista restonomeista. Listassa ei kuitenkaan ollut mainintaa suuntautumisvaihtoehdosta, joten minun oli kysyttävä jokaiselta erikseen, oliko hän valinnut matkailun suuntautumisen. Mitään yhteystietoja minun ei ollut mahdollista saada, enkä sen vuoksi alkanut etsimään kaikkien yhteystietoja numeropalvelusta; enhän edes tiennyt, missä he nykyään asuvat.

Lähdin tavoittamaan haastateltavia restonomeja Facebookin kautta, koska sivusto on niin suosittu, ja lähes kaikilla tutuillanikin on siellä profiili. Henkilöitä saattoi löytyä useita samannimisiä, mutta kysyin silti kaikilta, olivatko he valmistuneet Vaasan ammattikorkeakoulusta. Yhteensä 13 henkilöä löysin Facebookin kautta, ja heiltä kaikilta kysyin osallistumisesta haastatteluun. Sain viisi vastausta, jotka kaikki olivat myönteisiä. Myöhemmin yksi kuitenkin perui osallistumisensa.

Valitsin viisi vaasalaista matkailualan yritystä, jotka edustavat keskenään erilaista toimintaa. Mielestäni se on riittävä määrä, koska Vaasa on suhteellisen pieni kaupunki, ja erilaisia matkailualan toimintoja on vähän. Yritysten edustajien yhteystietoja oli vaikea löytää, joten aloitin ottamalla sähköisesti yhteyttä yritysten asiakaspalveluun. Sain kaksi vastausta takaisin, ja suunnittelin haastattelut vastanneiden yritysten kanssa.

8.2 Valmistuneiden matkailun restonomien haastattelu

Haastattelukysymykset lähetetään sähköisesti kaikille tietynä aikana valmistuneille matkailuun suuntautuneille restonomeille. Lomakkeessa kysytään aluksi taustatietoja, kuten ikä, sukupuoli, kotipaikka, nykyinen asuinpaikka. Sen jälkeen haetaan tietoa, mihin ja milloin pääsi töihin valmistumisen jälkeen,

pääsikä heti alan töihin, missä työskentelee tällä hetkellä, mikä on rooli työpaikalla.

Lisäksi kysytään tyytyväisyyttä alan koulutukseen ja koulutustarjontaan, sekä valmistuiko ajallaan, jos ei niin miksi ei. Oltiinko opintojen aikana yhteydessä tai yhteistyössä alueen yrityksiin. Lopuksi kysytään mielipidettä työpaikasta, eli kuinka tyytyväinen on työhön, työpaikkaan, asemaan työpaikalla. Lomakkeessa on mahdollista antaa myös avointa palautetta ja kommenttia.

8.3 Haastattelu matkailualan yrityksille

Haastattelu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan henkilökohtaisena. Valitsin Vaasasta muutamia matkailualan yrityksiä, joiden avulla saan tärkeää tietoa restonomien tarpeesta. Haastattelurunko lähetetään etukäteen yrityksen edustajalle.

Haastattelussa haluan selvittää, onko koulutustasolla merkitystä, millaisia osaamisvaatimuksia yrityksillä on työntekijöiden suhteen, ja kuinka paljon työntekijöistä on esimerkiksi osa-aikaisia. Lisäksi haluan tietää, miltä paikkakunnilta yritysten työntekijät tulevat, ja millainen käsitys yrityksillä on matkailun koulutuksesta. Taustatiedoissa kysyn yrityksen toiminta-alueetta ja -ajatusta, olemassaoloaikaa, henkilökunnan lukumäärää ja koulutustaustaa.

9 TUTKIMUKSEN ETENEMINEN

Tämä luku käsittelee tutkimuksen etenemistä ja haastatteluiden onnistumista.

9.1 Valmistuneiden haastattelut

Lähetin sähköpostilla neljälle valmistuneelle restonomille haastattelukysymykset, yhdelle lähetin Facebookin kautta. Yksi ilmoitti, ettei osallistukaan haastatteluun. Haastateltavat lähettivät kahden viikon sisällä vastaukset kysymyksiin, koska heillä ei ollut mahdollisuutta tavata, eivätkä he halunneet keskustella puhelimitsekaan. Olin pyytänyt heitä vastaamaan mahdollisimman tarkasti ja kokonaisilla lauseilla. Tässä tapauksessa pidempi ja kattavampi vastaus on parempi kuin lyhyt ja ytimekäs. Kehotin vastaajia kysymään neuvoa minulta, jos vastaamisessa tai kysymyksissä ilmenee epäselvyyttä. Kukaan ei kysellyt mitään, mutta jälkeenpäin ilmeni, että yksi kysymys oli muotoiltu hieman epäselvästi. Vastaaja kuitenkin oli ymmärtänyt kysymyksen.

Myöhemmin löysin sattumalta vielä yhden haastateltavan lisää. Myös hänelle lähetin kysymykset sähköpostilla. Hän ei koskaan vastannut. Tuloksia analysoin vertaamalla vastauksia toisiinsa ja esitettyihin kysymyksiin. Kaikki vastasivat kaikkiin kysymyksiin. Vertasin myös omia näkemyksiäni vastaajien mielipiteisiin.

9.2 Yrityshaastattelut

Saatuani ensimmäiseltä yritykseltä myöntävän vastauksen tutkimukseen osallistumisesta, hioin haastattelukysymykset ymmärrettäviksi, ja lähetin ne sähköpostilla yrityksen edustajalle. Hänen kanssaan sovimme tapaamisen, jolloin toteutimme haastattelun. Haastattelu tapahtui yrityksen tiloissa, joissa olin käynyt aiemminkin. Koko henkilökunta oli minulle ennestään tuttua, lukuun ottamatta toimitusjohtajaa. Kirjoitin haastattelun aikana lyhyitä muistiinpanoja ja nauhoitin koko keskustelun. Uskoin äänitteestä olevan minulle enemmän hyötyä, koska siitä voin kuunnella vastaukset uudelleen kokonaisuudessaan.

Haastattelun aikana ei ilmaantunut mitään häiriötekijöitä, jotka olisivat voineet vaikuttaa keskusteluun ja tuloksiin. Haastateltava kertoi monipuolisesti aiheesta,

ja esitin varsinaisten kysymysten lisäksi lisäkysymyksiä ja kommentteja, jotka auttoivat hahmottamaan paremmin käsiteltävää aihetta. Haastattelu kesti kokonaisuudessaan 35 minuuttia. Osaltaan haastateltavan innokkuuteen vastata vaikutti varmasti se, että tunsimme entuudestaan.

Toisen yrityksen osoitettua mielenkiintoa vastata haastatteluun, sovimme yrityksen edustajan kanssa tapaamisen, jolloin toteutamme haastattelun. Lähetin edustajalle kysymykset etukäteen, ja hän olikin varautunut haastattelutilanteeseen omilla muistiinpanoilla. Hän oli myös tulostanut minulle tilastotietoa kysymyksiin liittyen, joten minun oli helpompi jälkikäteen analysoida vastauksia tarkemmin.

Haastattelu tapahtui arkipäivänä eräessä ravintolassa kello 14 ja 15 välisenä aikana. Tilassa oli silloin muitakin ihmisiä, joten puheensorinaa oli jonkin verran. Lisäksi taustalla soi koko ajan musiikki. Äänet eivät haitanneet keskustelua, eivätkä ne tallentuneet nauhalle. Silloin tällöin ohi kulkevat ihmiset liikkeellään ja äänellään veivät huomion, mutta haastattelutilanne ei kuitenkaan muuten häiriintynyt.

Haastateltava puhui erittäin selkeästi ja ymmärrettävästi, joten mikään asia ei jäänyt epäselväksi. Hän myös väliajoin kysyi minulta, olinko ymmärtänyt hänen selityksensä. Hän vaikutti hyvin motivoituneelta keskusteluun. Lisäksi hän oli erittäin hyvä puhuja, minkä ansiosta häntä jaksoi kuunnella. On tärkeää, että puhuja herättää kuuntelijan mielenkiinnon ja pitää sitä yllä. Muuten jokin tärkeä asia saattaa jäädä kuulematta.

Analysoin tuloksia kuuntelemalla nauhoitukset keskusteluista useampaan kertaan, jotta mikään vastaus ei jäisi puuttumaan. Kirjoitin merkittävät kohdat ylös, ja vertailin yritysten vastauksia keskenään. Tarkistin vielä muistiinpanot muiden huomioiden varalta.

10 TUTKIMUSTULOKSET

Tämä luku esittelee tutkimuksen tulokset, ja pohtii tutkimuksen luotettavuutta.

10.1 Valmistuneet restonomit

Kysyin valmistuneilta matkailun restonomeilta 19 kysymystä, joiden lisäksi heillä oli mahdollisuus vapaasti kertoa mielipiteitä alasta ja koulutuksesta, ja lisätä muita kommentteja. Kysymykset käsittelivät koulutusohjelman valintaa, koulutusohjelman arviointia, työhön sijoittumista, nykyistä työtilannetta, yritysten suhdetta valmistuneisiin ja yhteistyötä koulun kanssa, alan palkkausta sekä koulutusohjelman lopettamista. Neljästä restonomista yksi oli mies ja loput naisia. He olivat 27-31-vuotiaita. Kaksi vastaajista oli Keski-Pohjanmaalta, yksi Etelä-Pohjanmaalta ja yksi Satakunnasta kotoisin.

Sain yhteensä vastauksia siis neljältä restonomilta. Suurin osa heistä, 3/4, valitsi matkailun koulutusohjelman, koska se vaikutti kiinnostavalta. Valintaan vaikutti myös se, että he olivat kotoisin lähialueelta tai sillä hetkellä asuivat siellä. Joillakin oli ystäviä Vaasassa, joten senkin takia he hakivat sinne.

3/4 vastaajasta oli sitä mieltä, että koulutus oli monipuolinen, opiskeltiin sekä matkailu- että ravintolapalveluita, ja teorian lisäksi käytännön harjoituksia. He jäivät kuitenkin kaipaamaan parempaa kirjallisuutta ja kattavampaa opetusta useilta aihealueilta. Työelämälähtöisiä projektejakin olisi saanut olla enemmän.

Yksi vastaajista toivoi koulutuksen olevan haastavampi, koska kyseessä on kuitenkin ammattikorkeakoulu. Opintojen aikana toinen vastaajista oli miettinyt opintojen keskeyttämistä, koska tunsi, ettei matkailu ollut oma ala. Kolmannen oli yllättänyt ruotsin kieli, jota opinnoissa käytettiin paljon. Neljäs haastateltava oli huomannut, että olikin vaikeaa saada alan töitä, vaikka oli kuvitellut monipuolisen koulutuksen saaneena pääsevänsä helposti töihin.

Matkailun korkeakoulutuksen huonoja puolia vastaajien mukaan olivat vanha kirjallisuus, liian yleissivistävä koulutus, pakolliset ravintolapuolen kurssit ja alan palkkaus. Hyviä puolia heidän mielestään olivat monipuolinen opetus, projektit,

harjoittelut, kansalliset ja kansainväliset työmahdollisuudet, vaihto-opiskelu ja suuntaavat matkailuopinnot. Yksi vastaajista oli valmistunut ennen suunniteltua valmistumisaikaa, kolme oli valmistunut muutaman kuukauden myöhässä vaihto-opiskelun tai opinnäytetyön venymisen takia.

Kaksi haastateltavista koki, ettei oma ruotsinkielen taito ollut riittävä palvelualan töihin Vaasassa. Yksi oli kiinnostunut ulkomaille lähtemisestä, toisen mielestä Vaasassa ei ollut kiinnostavia matkailualan töitä, kolmannen elämäntilanne muuttui radikaalisti, jolloin täytyi muuttaa toiselle paikkakunnalle. Neljäs ei halunnut jäädä opiskeluiden jälkeen Vaasaan, koska kaikki ystävätkin olivat muuttaneet muualle.

Kaksi haastateltavista ei hakenut matkailualan töitä, koska heillä oli jo työpaikka toiselta alalta. Yksi haki, mutta ei päässyt. Yksi pääsi alan töihin paikkaan, jossa hän oli ollut harjoittelemassa. Alan huono palkkaus oli vaikuttanut osaltaan töihin hakemiseen.

10.2 Yritykset

Haastattelin kahden erilaisen vaasalaisen matkailualan yrityksen edustajaa. Molempien yritysten edustajat olivat miehiä. Yritys 1 oli henkilömäärältään paljon pienempi kuin Yritys 2. Yritys 1:n henkilökunta tulee Vaasasta ja lähikunnista, Yritys 2:n henkilökunta puolestaan koostuu ympäri Suomea tulevista työntekijöistä ja opiskelijoista.

Yritys 1:n työntekijöistä neljä on vakituista, kaksi määräaikaista, ja kesätyöntekijöitä on neljästä kuuteen. Yritys 2:n 64:sta työntekijästä 57 on vakituksia ja seitsemän määräaikaisia. Molemmat yritykset ovat palkanneet joko määräaikaisiksi tai vakituksiksi työntekijöiksi Vaasan ammattikorkeakoulussa matkailua opiskelevia tai jo valmistuneita restonomeja.

Ulkomaalaiset ja liikematkailijat ovat yhä tärkeämpiä kohderyhmiä kummallekin yritykselle, tai ylipäätään Vaasalle. Palveluita pyritään kehittämään niin, että matkailusta saataisiin vilkkaampaa koko vuoden ympäri. Työssä katsotaan eduksi

aikaisempi kokemus, mutta sekään ei ole välttämätöntä. Alueen tuntemus ja asiakaspalvelutaidot ovat tärkeitä.

Koulutustaustalla ei periaatteessa ole kummallekaan yritykselle suurta merkitystä. Jos tähtää johonkin tiettyyn tehtävään ja esimerkiksi esimiestasolle, alan koulutus on suotavaa. Sillä, onko valmistunut ammattiopistosta vai ammattikorkeakoulusta, ei ole viime kädessä juuri merkitystä. Asenne ja suhtautuminen työhön on tärkeämpää, mutta vaativampiin ja esimiestehtäviin valitaan useimmiten korkeakoulun käynyt henkilö.

Koulutuksen merkitys tulee Yritys 2:n mukaan kyseeseen silloin, jos haluaa edetä urallaan, ja pitää osata ja tietää paljon enemmän. Yrityksellä on mahdollisuus myös kouluttaa itse henkilökuntaa. Se myös opettaa aina perusteellisesti uudet työntekijät talon tavoille. Yritys 2:ssa on lisäksi edustettuna useita eri kansallisuksia, ja työkieli on muuttunut kansallisuksien lisääntyessä suomesta englanniksi. Ruotsinkieli on edellytys toimia vaasalaisessa yrityksessä asiakaspalvelutehtävissä. Täydellisesti ei tarvitse osata, ja työssä oppii lisää.

Yritysten edustajat kokivat, ettei matkailun koulutusohjelman lopettaminen kovinkaan paljon tule vaikuttamaan heidän yrityksiinsä. Työvoiman tarve ja vaihtuvuus on erittäin vähäistä Yritys 1:ssä, ja koska suuri osa Yritys 2:n työntekijöistä tulee muualta, vaikutukset työvoiman saantiin ovat pienet.

Yritykset arvostavat nuorten hyvää kielitaitoa ja intoa tehdä työtä. Edustajat kertoivat löytävänsä aina oikeat tekijät, vaikkeivät olisikaan alalta valmistuneita. Edustajia on mietityttänyt, opetetaanko koulussa tarpeeksi uutta tietoa. Tietojen, trendien ja lukujen jatkuva muuttuminen ja kehittyminen vaikeuttaa ajantasaisen opetusmateriaalin saamista, joten väkisinkin joukossa on vanhoja tietoja. Kuitenkin perustietojen opettelu ja soveltaminen jatkossa auttaa kehittämään itseä tiedon analysoinnissa ja uudelleen arvioinnissa. Tiedonhankkimisen harjoittelu auttaa selviämään alati muuttuvassa maailmassa.

Molemmat yritykset tekevät yhteistyötä Vaasan ammattikorkeakoulun kanssa hankkeiden ja projektien parissa. Yhteistyö on tärkeää molemmille osapuolille

tiedonkulun ja oppimisen kannalta. Koulu saa päivitettyä tietoa matkailualasta ja sen ongelmista yritysten kautta, ja opiskelijat saavat mahdollisuuden solmia suhteita alan yrityksiin. Yritys 1 haluaisi mielellään enemmän informaatiota siitä, milloin ja kuinka moni opiskelija tarvitsisi harjoittelupaikkaa. Yhteistyötä voisi siis olla enemmän harjoittelun suhteen, jotta opiskelijat saisivat helpommin ja nopeammin harjoittelupaikan, ja jotta yritykset saisivat nopeammin tarvitsemaansa apua. Yritykset voisivat myös käydä pitämässä nykyistä enemmän luentoja opiskelijoille, jotta he saisivat enemmän konkreettista tuntumaa ja tietoa työelämästä.

Yritys 1 näkee, että tulevaisuudessa Vaasan luontomatkailun ja maailmanperintömatkailun kehittyessä alueelle tulee lisää työpaikkoja. Kyseessä ovat kuitenkin ennemminkin yksittäiset pienyritykset kuin suuret palveluyritykset. Työvoimaa tullaan siis tarvitsemaan tulevaisuudessa, joko aivan uusiin työpaikkoihin, tai työelämästä poisjäävien tilalle.

Matkailu ja koulutus tuovat elämää kaupunkiin, mikä on tärkeää alueen imagon ja taloudellisen menestyksen kannalta. Koulutukseen panostaminen näkyy myös kansallisesti ja kansainvälisesti, jolloin alueelle hakeudutaan lähialueiden lisäksi kauempaakin. Jos mielenkiintoinen ja tärkeä koulutus lopetetaan, kaupunkiin tulee entistä vähemmän opiskelijoita.

Opiskelijat ovat tärkeitä Yritys 2:lle, koska se palkkaa heitä monenlaisiin tehtäviin riippumatta siitä, mitä he opiskelevat. Tehtävät sopivat hyvin nuorille ja iloisille opiskelijoille myös työaikojen suhteen. Opiskelijat tekevätkin useimmiten osa-aikatöitä, ja se sopii hyvin yritykselle. Työntekijöiden vaihtuvuus on melko nopeaa, sillä valmistuneet opiskelijat lähtevät muutamien vuosien kuluessa muualle, useat kotipaikkakunnallensa.

10.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa pyritään välttämään virheitä, mutta silti tulosten pätevyys ja luotettavuus vaihtelevat. Luotettavuuden arvioimisessa voidaan käyttää erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Tällaisia ovat tutkimuksen *reliabelius* ja *validius*.

Reliaabelius tarkoittaa tulosten toistettavuutta, eli jos esimerkiksi samaa henkilöä tutkitaan eri tutkimuskerroilla ja saadaan sama tulos, sitä voidaan näin ollen pitää reliaabelina. Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä oli tarkoituskin. Esimerkiksi kyselylomakkeiden kysymykset tulee muotoilla järjkeviksi ja helpoiksi ymmärtää, jotta voidaan välttyä väärinymmärryksiltä ja tulosten vääristymisiltä. On myös tärkeää osata kysyä oikeita kysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.)

Tässä tutkimuksessa luotettavuutta voidaan helpoiten mitata validiteetin avulla, koska haastattelulomakkeiden kysymyksiä on helpompi muotoilla kuin tutkimusta toistaa samanlaisin tuloksin. Tutkittavien mielipiteiden ja kokemusten tarkastelussa pitää olla varovainen, koska mielipiteet saattavat muuttua ja mielikuvat kokemuksista vääristyä ajan kuluessa. Mielipiteitä tai kokemuksia ei voida yleistää eikä pitää samanlaisina eri alueilla tai eri aikana.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa riittäväillä kuvauksilla siitä, missä ja miten kyselyt ja haastattelut toteutettiin, millaisia henkilöitä tutkittavat olivat, kuinka paljon aikaa käytettiin aineiston keräämiseen, millaisia häiriötekijöitä ilmaantui, sattuiiko virhetulkintoja sekä tutkijan omalla itsearviointilla tilanteesta. Ensin tulee tietysti tutustua perusteellisesti taustatietoihin ja muuhun esitietomateriaaliin, joiden pohjalta tutkimusta lähdetään suorittamaan. Lisäksi validiutta voidaan tarkentaa *triangulaatiolla*, eli käyttämällä useita tutkimusmenetelmiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 232-233.)

Tutkimus on luotettava, koska hain ensisijaisesti mielipiteitä, kokemuksia ja näkemyksiä tutkittavasta aiheesta. Tilastollisia faktoja tutkimuksen perusteella ei voi esittää, mutta mielestäni sen avulla koulu ja yritykset voivat miettiä ja kehittää omaa toimintaansa. Myös henkilöt, jotka miettivät hakeutumista matkailualalle, voivat hyötyä tästä tutkimuksesta, jos he pitävät alan asiantuntijoiden ja opiskelijoiden mielipiteitä tärkeinä. Mielestäni sain riittävästi vastauksia, ja vastaajat olivat useimmiten samaa mieltä keskenään.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUS

Tämä luku esittelee vielä lyhyesti tärkeimmät tulokset ja johtopäätökset, sekä jatkotutkimusehdotuksen.

11.1 Johtopäätöksiä tutkimuksesta

Yrityshaastatteluiden perusteella voidaan sanoa, että matkailun koulutusohjelman loppuminen voi vaikeuttaa ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta alueella. Monet ulkopaikkakuntalaiset muuttavat jossain vaiheessa takaisin kotipaikkakunnallensa, kuitenkin pois Vaasasta. Valmistuneiden poismuuttamiseen ovat haastatteluiden perusteella vaikuttaneet ystävät, Vaasassa tarvittava ruotsinkieli, työpaikka muualla.

Vaasan kaupunki on saanut ammattikorkeakoulusta valmistuneista restonomeista asiantuntevaa työvoimaa, mutta useimmat ovat muutamien vuosien kuluessa muuttaneet muualle. Kaupunki on saanut uusien opiskelijoiden myötä myös lisää asukkaita. Aukkaat tuovat tuloja, ja välittävät tietoa kaupungista muillekin. Yritykset ovat saaneet opiskelijoilta apua projekteihinsa, ja toisin päin. Monet valmistuneet ovat menneet töihin kaupungin yrityksiin.

Valmistuneet restonomit olivat sitä mieltä, että ammattikorkeakoulussa olisi voinut opettaa asioita laajemminkin, ja tehtävät olisivat voineet olla vaativampia. Heidän mielestään jatkokouluttauminen on järkevää, jos haluaa hyväpalkkaisiin töihin alalla. Olen samaa mieltä heidän kanssaan, että matkailun koulutus on melko yleissivistävä, ja kuitenkin työmarkkinoilla vaaditaan laajaa tietotaitoa.

Yleisin syy Vaasan restonomikoulutuksen valintaan oli se, että koulutus vaikutti mielenkiintoiselta, ja hakija oli lähialueelta kotoisin tai asui jo Vaasassa. Kaksi opiskelijaa tuli siirron kautta toisesta koulusta Vaasaan opiskelemaan matkailua. Koulutus Vaasassa ei kuitenkaan vastannut opiskelijoiden kaikkia odotuksia.

Jos ja kun matkailu on kasvava ala, työvoimaa tarvitaan lisää suurten ikäluokkien jäädessä pois työelämästä. Matkailun korkeakoulutusta siis tarvittaisiin edelleen, vaikka matkailua voikin opiskella ammattiopistossa. Moniin paikkoihin kaivataan

juuri esimiesvalmiudet omaavaa henkilöä. Asenne kuitenkin on tärkein, oli sitten valmistunut ammattiopistosta tai korkeakoulusta.

Vaasan tulevaisuus matkailukaupunkina ei lähivuosina ainakaan näytä huonolta. Merenkurkun maailmanperintöalue saa jatkuvasti lisää tunnettuutta, joten se tuo varmasti alueelle lisää matkailijoita. Vaikka kohde sijaitseekin maantieteellisesti 80-prosenttisesti Mustasaaren puolella, on se tärkeä matkailuvaltti myös Vaasalle (Mustasaaren kunta 2011). Uutta työvoimaa tarvitaan, etenkin, jos ollaan perustamassa uusia yrityksiä.

Mielestäni tutkimus onnistui hyvin siinä mielessä, että sain tietoja ja mielipiteitä jo pitkään matkailualalla toimineilta henkilöiltä. He tiesivät, mistä puhuivat. Sain kuitenkin erittäin vähän haastateltavia kokoon, koska monet yritykset sanoivat olevansa erittäin kiireisiä. Lisäksi, koska etsin valmistuneita opiskelijoita Facebookin kautta, useimmat eivät ehkä vielä tänäänkään ole huomanneet yhteydenottoani. Joitakin henkilöitä oli monia samannimisiä, joten oikean löytäminen oli senkin takia hankalaa. Tässä tutkimuksessa en pystynyt selvittämään, miten naisten ja miesten sijoittuminen työelämään eroaa toisistaan, koska sain niin vähän vastauksia.

Sain kysymyksiini hyviä vastauksia, koska pyysin vastaamaan mielummin pitkästi kuin lyhyesti. Muotoilin kysymykset mahdollisimman helpoiksi ja ymmärrettäviksi, jottei syntyisi väärinkäsityksiä. Tutkimus vastasi esittämiini kysymyksiin mielestäni riittävän tarkasti. Koulutuksen arvioimisessa ja työelämään sijoittumisessa mielipiteiden tarkastelu on tärkeää, jotta niitä voitaisiin kehittää.

Koska aiheesta on tehty tutkimuksia hyvin vähän, uudenaikaista materiaalia teoriaosuuteen oli vaikea löytää. Ulkomaista aiheeseen liittyvää materiaalia saattaa olla enemmän, mutta tiedot eivät välttämättä suoraan päde suomalaisessa koulutuksessa. Valmistuneet restonomitkin saattoivat ajatella, ettei heillä ole tarpeeksi tietoa koulutuksesta tai alan työllisyydestä, joten senkin takia osa saattoi jättää kokonaan vastaamatta yhteydenottoihini.

Omat kokemukseni ja tietämykseni vaikuttivat varmasti osaltaan tutkimukseen ja esitettyihin kysymyksiin. Olin muodostanut omat mielipiteeni alasta ja koulutuksesta, ja niiden avulla muotoilin kysymyksiä. Esitiedot auttoivat myös kysymysten valmistelussa. Yritin kuitenkin olla tekemättä kysymyksistä johdattelevia, jotten vahingossa muokkaisi vastaajien näkemyksiä.

Käytin suhteellisen paljon aikaa tutkimuksen tekemiseen ja haastateltavien etsimiseen. Odotin myös saavani runsaasti osallistujia kokoon, mutta haastatteluun houkuttelu oli yllättävän vaikeaa. Esitin kattavia perusteluita tutkimukselleni, ja miksi haastattelut olisivat tärkeitä. Valitsin erityyppisiä matkailualan yrityksiä ja otin moneen valmistuneeseen restonomiin yhteyttä. Silti toteutunut otanta jäi hyvin pieneksi.

Tutkimuksen tulokset vastaavat hyvin omia kokemuksiani ja näkemyksiäni. Monessa asiassa olin samaa mieltä vastaajien kanssa, eivätkä vastaukset yllättäneet. Osasin odottaa valmistuneilta restonomeilta samankaltaisia mielipiteitä kuin itselläni, koska olin aiemmin keskustellut omien luokkalaisteni kanssa työllistymisestä ja koulutuksesta.

Jos tekisin tutkimuksen nyt kokonaan uudestaan, etsisin haastateltavia vieläkin aktiivisemmin ja useampien kanavien kautta, kuten esimerkiksi lehti-ilmoitusten avulla. Nuoret lukevat esimerkiksi paljon Iltalehteä, joten jokin huomiota herättävä teksti aiheesta voisi auttaa saamaan haastateltavia. Yritysten osalta menisin tapaamaan heti useampia edustajia, joita yrittäisin houkuttaa haastatteluun. Tällä kertaa tyydyin lähinnä keskustelemaan asiasta sähköpostilla tai puhelimitse.

On hyvät mahdollisuudet päästä valmistumisen jälkeen alan töihin, jos on liikkeellä oikealla asenteella, omaa hyvät asiakaspalvelu- ja kielitaidot ja sattuu olemaan juuri se oikea henkilö. Valmistuneilla restonomeilla oli erilaisia kokemuksia töihin pääsystä, mutta se on monesta tekijästä kiinni, ei pelkästään koulutuksesta. Omasta puolestani voin sanoa, että on ollut vaikeaa päästä alan töihin. Tuntuu, että missään ei tarvita ketään. Ravintolapuolen töihin haetaan jatkuvasti työntekijöitä, mutta sesonkiluonteisiin matkailualan töihin ei niinkään.

Monilta loppuukin mielenkiinto juuri siinä vaiheessa, kun on kuullut jo monta kertaa ”ei kiitos”.

11.2 Jatkotutkimus

Tutkimusta olisi aiheellista jatkaa esimerkiksi viiden vuoden kuluttua. Tällöin voitaisiin nähdä, millaisia seurauksia matkailun koulutusohjelman lopettamisella on ollut, ja onko valmistuneiden työllistyminen muuttunut. Lisäksi voitaisiin tarkastella, kuinka paljon valmistuneita on jäänyt ja millä perusteilla he ovat jääneet Vaasaan. Silloin oma ryhmäni, eli vuosina 2014-2015 valmistuneet matkailun restonomit, voisi olla haastateltava kohderyhmä.

Matkailualan yritysten tilaa ja toimintaa Vaasassa voitaisiin myös tutkia. Onko joku muuttanut, miksi on muuttanut, onko joku yritys lopettanut... Onko yrityksille väliä, onko työntekijä valmistunut ammattikoulusta vai ammattikorkeakoulusta. Kuinka suuri merkitys yrityksille on alan kouluttautumisella. Muun muassa näitä kysymyksiä olisi hyvä tarkastella jatkotutkimuksessa.

LÄHTEET

BBC News. Coughlan, S. 2012. UK education sixth in global ranking. Viitattu 7.3.2014. <http://www.bbc.com/news/education-20498356>

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7., uudistettu painos. Helsinki. Edita.

Hirsjärvi, S., Remer, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.-17. painos. Helsinki. Tammi.

Katajamäki, H., Huttula, T. 2002. Ammattikorkeakoulut alueidensa kehittäjinä. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja II:2002. Helsinki. Edita.

Kinnunen, J. 2001. Korkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden arviointi. Kriteerejä vuorovaikutteisuuden arvottamiselle. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 5:2001. Helsinki. Edita.

Kokoomusopiskelijat. Weckman, S. 2013. Suomalaiset korkeakoulut nyt nettiaikaan! Viitattu 7.3.2014. <http://kokoomusopiskelijat.fi/?p=2220>

Lehtisalo, L., Raivola, R. 1999. Koulutus ja koulutuspolitiikka 2000-luvulle. Juva. Wsoy.

Mikkonen, A. 2012. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ammattikorkeakoulutuksen vaikuttavuus työelämän näkökulmasta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja –sarja.

Mustasaaren kunta. 2011. Merenkurkun maailmanperintö. Viitattu 6.2.2015. <http://www.mustasaari.fi/fi/document.aspx?DocID=5705&MenuID=0&TocID=46>

Oikotie.fi. 2014. Työpaikat. Hotelli- ja ravintola-ala. Viitattu 17.10.2014. <http://tyopaikat.oikotie.fi/toimiala/hotelli-ja-ravintola-ala>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Koulutusjärjestelmä. Viitattu 6.3.2014. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Koulutuspolitiikka. Viitattu 7.3.2014. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Opiskelu ja tutkinnot yliopistoissa. Viitattu 10.3.2014. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yliopistokoulutus/opiskelu_ja_tutkinnot/?lang=fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Yliopistokoulutus ja sen kehittäminen. Viitattu 10.3.2014. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yliopistokoulutus/?lang=fi>

Orelma, A., Järvinen, M-R. 2001. Lahden ammattikorkeakoulu alueellisena vaikuttajana. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu. Saarijärvi. Gummerus.

Podoska-Filipowicz, E., Michalski, A. 2008. Determinants of professional careers of bachelor's degree graduates – the faculty of tourism and recreation. *Tourism and hospitality management*, 14(1), 69-78. Viitattu 1.11.2014.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=hjh&AN=35436372&site=ehost-live>

Rantapallo. 2013. Haaveiletko töistä matkailualalla? Viitattu 19.10.2014.
www.rantapallo.fi/matkavinkit/tulevaisuuden-haaveissa-matkailuala/

Sabel, T. 2015. Lehtori. Vaasan ammattikorkeakoulu. Haastattelu 21.1.2015.

Suomi.fi. 2014. Koulutusjärjestelmä. Viitattu 6.3.2014.
http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/palvelut_aiheittain/opetus_ja_koulutus/koulutus_ja_oppilaitokset/koulutusjarjestelma/index.html

Tilastokeskus. 2014. Suuralueet ja kunnat 2014. Viitattu 7.3.2014.
https://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/suuralue/001-2014/luokitusavain_kunta.html

Tilastokeskus. 2014. Vastavalmistuneiden työllistyminen vaikeutui hieman. Viitattu 17.10.2014. http://www.stat.fi/til/sijk/2012/sijk_2012_2014-02-12_tie_001_fi.html

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Suomen matkailun tulevaisuudennäkymät. Viitattu 4.2.2015.
http://www.tem.fi/files/38503/TEMrap_4_2014_web_17012014.pdf

Uusitalo, H. 1995. Tiede, tutkimus ja tutkielma. 2. painos. Helsinki. WSOY.

Vaasa.fi. 2014a. Väestö ja muuttoliike. Viitattu 21.10.2014.
<http://www.vaasa.fi/WebRoot/380444/Vaasa2010SubpageWithoutBanner.aspx?id=1201042>

Vaasa.fi. 2014b. Kansalaisuudet ja äidinkielet 2000-2013 (pdf). Viitattu 21.10.2014. <http://www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1245529>

Vaasa.fi. 2014c. Muuttoliike 2000-2013 (pdf). Viitattu 21.10.2014.
<http://www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1246181>

Vaasa.fi. 2014d. Työpaikat Vaasassa 2000-2012 (pdf). Viitattu 21.10.2014.
<http://www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1246418>

Vaasa.fi. 2014e. Vaasan suurimmat työnantajat 2013 (pdf). Viitattu 21.10.2014.
<http://www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1255089>

Vaasa.fi. 2014f. Tietoa taskuun 2014. Koulutustaso. Viitattu 21.10.2014.
http://www1.vaasa.fi/graafisetpalvelut/edock/tietoa_taskuun_2014/fi/index.html

Vaasa.fi. 2014g. Tietoa taskuun 2014. Liikenneyhteydet. Viitattu 21.10.2014.
http://www1.vaasa.fi/graafisetpalvelut/edock/tietoa_taskuun_2014/fi/index.html

Vaasa.fi. 2015. Vaasan työttömyysraportti 8/2014 (pdf). Viitattu 21.01.2015.
<http://www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1248555>

Vaasan ammattikorkeakoulu. 2014. Matkailu. Ala ja ammatit. Viitattu 9.3.2014.
http://www.puv.fi/en/professional/amk/matkailu/ala_ja_ammait/

Vaasan ammattikorkeakoulu. 2014. Matkailu. Matkailu- ja ravintolapalveluiden osasto. Viitattu 9.3.2014.
http://www.puv.fi/en/professional/amk/matkailu/matkailun_yksikko/